

Ο ησυχαστικός χαρακτήρας του Ορθόδοξου Μοναχισμού

/ [Πεμπτούσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/1HuWnFy>]

Ο ορθόδοξος μοναχισμός ήταν εξ αρχής ησυχαστικός. Και ο αρχέγονος μοναχός, ζώντας μακριά από τον κόσμο και ασκώντας την αδιάλειπτη προσευχή, ήταν ουσιαστικά ησυχαστής[18]. Ήταν απαραίτητο να καταφεύγει στην ησυχία, «ώστε αθολώτως προσομιλείν τω Θεώ»[19]. Αυτό όμως αποτελούσε και αποτελεί αυτονόητη ανάγκη και για κάθε πραγματικό πιστό. Έτσι έχουμε την ησυχία και ως ένα βασικό γνώρισμα του φρονήματος της Εκκλησίας. Είναι η «καλή μερίδα» της Μαρίας, την οποία προέκρινε ο ίδιος ο Χριστός, και η οποία προβάλλεται και επαινείται σε ολόκληρη την ορθόδοξη παράδοση. Έτσι κατανοείται και η οικειότητα που είχε πάντοτε ολόκληρο το πλήρωμα της Ορθόδοξης Εκκλησίας με την ασκητική παράδοση, όπως αυτή προσφέρεται με την *Φιλοκαλία* και με τα κείμενα των οσίων Ισαάκ του Σύρου, Εφραίμ του Σύρου, Ιωάννου της Κλίμακος, Νικοδήμου του Αγιορείτου και άλλων.

Η ησυχία αποτελεί για όλους τους Χριστιανούς μέθοδο ασκήσεως και τρόπο ζωής. Όπως η ηθική, έτσι και η πνευματική ζωή του πιστού δεν παρουσιάζεται μονολιθικά ή αποσπασματικά, αλλά εκδιπλώνεται δυναμικά. Περνώντας το στάδιο της καθάρσεως από τα πάθη και της τηρήσεως των εντολών φτάνει ο μοναχός στην καθαρότητα του νου και της καρδιάς, για να ζήσει την ησυχία ως κατάσταση νοεράς ησυχίας ή ησυχίας της καρδιάς. Εδώ πλέον η ησυχία δεν είναι ασκητική αλλά κατεξοχήν χαρισματική. Είναι κατάσταση καθαρότητας της ψυχής, κατά την οποία ο άνθρωπος ελεύθερος από κάθε εσωτερική ταραχή και ακαταστασία, υπερβαίνει τον εαυτό του και παραδίδεται στην θεωρία του Θεού. Στην κατάσταση αυτής της ησυχίας ο άνθρωπος γίνεται διαφανής ενώπιον του Θεού, γνωρίζεται από τον Θεό, γιατί τον θέλει ο Θεός, και γνωρίζει τον Θεό, γιατί είναι συντονισμένος με το θέλημά του. Γι' αυτό και στην αυθεντικώς χαρισματική αυτή ζωή, άσκηση, όπως γράφει και ο Γέροντας Σωφρόνιος, «δεν υπάρχει»[20].

Σε επίπεδο ακαδημαϊκής θεολογίας είχε τεθεί κάποτε το ερώτημα: «Ποιά βιβλική βάση έχει ο ησυχασμός; Ποιόν σκοπό εξυπηρετεί και σε ποιά εντολή στηρίζεται, όταν όλες οι ευαγγελικές εντολές συνοψίζονται, όπως είναι γνωστό, στην διπλή εντολή της αγάπης;

Τα ερωτήματα αυτά είναι οπωσδήποτε ουσιαστικά, αλλά ταυτόχρονα παραμένουν και αναπάντητα στο επίπεδο της ακαδημαϊκής θεολογίας. Βέβαια υπάρχει κάποια βιβλική στήριξη της ησυχίας και του ησυχασμού στο ψαλμικό κείμενο «σχολάσατε

και γνώτε ότι εγώ ειμι ο Θεός»[21]. Αυτή όμως εκλαμβάνεται με πρακτική σημασία, χωρίς κάποια ευρύτερη προέκταση και σημαντικότερο βάθος. Έτσι άλλωστε κατανοούσαν το κείμενο αυτό και οι σύγχρονοι του οσίου Συμεών του Νέου Θεολόγου βυζαντινοί ανθρωπιστές[22]. Υπάρχουν ακόμα και τα έμπρακτα παραδείγματα της Αγίας Γραφής με τον προφήτη Ηλία στον Κάρμηλο, τον Ιωάννη τον Πρόδρομο στην έρημο, η και τον ίδιο τον Ιησού, που αποσυρόταν για να προσευχηθεί στην ησυχία της ερήμου. Αλλά και αυτά δεν θεωρούνται ικανά για την δικαίωση του ησυχασμού. Πιστεύεται ότι η ησυχία παραθεωρεί την πράξη. Δεν γίνεται αποδεκτό ότι χωρίς την ησυχία φαλκιδεύεται και η πράξη.

Γενικά με την καταφατική η και με την αποφατική ακόμα ακαδημαϊκή θεολογία δεν υπάρχει ουσιαστική δικαίωση της ησυχίας και του ησυχασμού. Η απάντηση στο ερώτημα της ακαδημαϊκής θεολογίας πρέπει να αναζητηθεί σε ένα είδος μεταθεολογίας, που δεν είναι άγνωστο στην περιοχή της εκκλησιαστικής εμπειρίας. Μόνο εκεί, όπου μπορεί να ελεγχθεί και να βεβαιωθεί η ουσιαστική σχέση της ησυχίας με την βίωση του περιεχομένου του Χριστιανισμού, και ειδικότερα με την τήρηση της διπλής εντολής της αγάπης, μπορεί να δοθεί η απάντηση αυτή. Έτσι η ασκητική εμπειρία της ησυχίας και του ησυχασμού προσφέρεται ως περιοχή για την μεταθεολογική θεμελίωση της χριστιανικής θεολογίας.

[Συνεχίζεται]

18. Βλ. Ιω. Μάγεντορφ, «Ησυχασμός», *Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαιδεία*, τομ. 6, Αθήναι 1965, στ. 83.

19. Βλ. Γρηγορίου Θεολόγου, *Λόγος εις εαυτόν* 26,7, PG 35,1237A.

20. Αρχιμ. Σωφρονίου (Σαχάρωφ), *Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστι*, Έσσεξ Αγγλίας⁵ 2010, σ. 212.

21. *Ψαλμ.* 45,11.

22. Βλ. Συμεών Νέου Θεολόγου, *Ηθικά* 15,135-138, *ο.π.*, σ. 454.